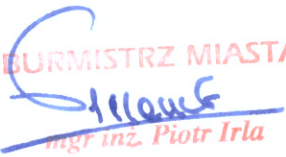


Burmistrz Miasta Rawa Mazowiecka podaje do publicznej wiadomości program działania Muzeum Ziemi Rawskiej ul. Łowicka 26, 96 – 200 Rawa Mazowiecka.

BURMISTRZ MIASTA

mgr inż. Piotr Irla

dr Marcin Broniarczyk

AUTORSKI PROGRAM DZIAŁANIA MUZEUM ZIEMI RAWSKIEJ W RAWIE MAZOWIECKIEJ

Wprowadzenie.

Muzeum Ziemi Rawskiej w Rawie Mazowieckiej jest samorządową instytucją kultury, której organizatorem i organem prowadzącym jest Miasto Rawa Mazowiecka. Jako Zarządca Muzeum Ziemi Rawskiej pełniący obowiązki od listopada 2015 r. do chwili obecnej (tj. do czerwca 2019 r.) miałem okazję nie tylko zapoznać się z charakterem placówki: jej historią, zbiorami, zakresem działalności; ale także bezpośrednio odpowiadać za kształtowanie i organizowanie różnorodnych aspektów funkcjonowania muzeum. Z czystym sumieniem mogę stwierdzić, że przez te ponad trzy lata zarządzania Muzeum Ziemi Rawskiej, dzięki harmonijnej współpracy z pracownikami placówki z powodzeniem wypełniałem zadania przewidziane w statucie muzeum, wynikające nieodłącznie z zapisów ustawy o muzeach między innymi w zakresie działalności wystawienniczej, naukowej i edukacyjnej. W przedstawianym w tym miejscu programie działalności Muzeum Ziemi Rawskiej na kolejne lata w niektórych z proponowanych założeń przedstawiam zamierzenia już rozpoczętych działań, które jako będące w zaawansowanym stadium (przygotowane pod moim kierownictwem i przy moim wydatnym wkładzie merytoryczno-organizacyjnym), chciałbym realizować w dalszym ciągu, do ich pozytywnego zakończenia. Jednocześnie mam wiele nowych pomysłów, które w moim przekonaniu przyczynią się nie tylko do zwiększenia atrakcyjności placówki jako miejsca chętnie odwiedzanego przez mieszkańców miasta i okolic, ale przede wszystkim turystów, w celu promowania historii i dziedzictwa kulturowego ziemi rawskiej.

II. Działalność wystawiennicza.

Jednym z podstawowych zadań placówki muzealnej jest działalność wystawiennicza – organizacja wystaw stałych i czasowych. Po przeprowadzonym za mojej kadencji generalnym remoncie głównej siedziby placówki w zabytkowej przedwojennej willi przy ul. Łowickiej 26 zostały przygotowane pod moim nadzorem merytorycznym dwie nowe wystawy stałe:

„Wnętrze izby rawskiej z przełomu XIX i XX wieku” oraz „Gabinet numizmatyczny”. Zastąpiły one wcześniejsze ekspozycje prezentowane przez kilkanaście lat. Nowe wystawy stałe wzbudzają zainteresowanie i są pozytywnie odbierane przez zwiedzających. Cieszą również bardzo pozytywne opinie, które nie raz słyszałem od specjalistów – pracowników innych muzeów. W związku z tym jeśli chodzi o wystawy stałe chciałbym się skupić jedynie na ich uatrakcyjnianiu o dodatkowe ciekawe eksponaty związane z ich tematyką i charakterem, jako że są one stosunkowo „nowe” i cieszą się powodzeniem.

Do zagospodarowania pozostają trzy sale przeznaczone na ekspozycje czasowe. Dzięki nawiązanim w przeciągu tych kilku lat kontaktom i współpracy z wieloma muzeami z całej Polski będę w dalszym ciągu chciał prezentować w Muzeum Ziemi Rawskiej zarówno gotowe ekspozycje z innych muzeów, tworzyć czasowe wystawy tematyczne w oparciu o zbiory różnych placówek, jak również w oparciu o zbiory własne, a także kolekcjonerów z którymi współpracuję od kilku lat. W najbliższym czasie planuję wystawę poświęconą stuleciu polskiego sportu (głównie ze względu na fakt, iż w Rawie Mazowieckiej urodziła się pierwsza polska mistrzyni olimpijska – Halina Konopacka), ze zbiorów Muzeum Sportu i Turystyki w Warszawie. Ponadto wraz z zespołem intensywnie pracujemy nad przygotowaniem wystawy poświęconej Rawie Mazowieckiej w czasie II wojny światowej w związku z przypadającą w 2019 r. - 80. rocznicą wybuchu wojny. W dłuższej perspektywie poczyniłem już wstępne ustalenia i przeprowadziłem rozmowy w zakresie organizacji takich wystaw czasowych jak chociażby prezentacji niesłychanie ciekawych i unikatowych zbiorów siedemnastowiecznych grafik i najstarszych dziewiętnastowiecznych wydań dzieł związanego z Rawą Jana Chryzostoma Paska – ze zbiorów rawianina – doktora Piotra Anuszczyka. W 2021 roku przypada 700 – lecie pierwszej wzmianki o Rawie jako mieście. Będzie to znakomita okazja – ale też duże wyzwanie – aby przygotować czasową ekspozycję poświęconą historii Rawy na przestrzeni dziejów. Moim zamierzeniem jest zorganizowanie wówczas dużej wystawy w oparciu o eksponaty i zbiory archiwów i muzeów w których znajdują się źródła i artefakty odnoszące się do historii Rawy na przestrzeni kilkuset lat jej istnienia.

Muzeum Ziemi Rawskiej to nie tylko główna siedziba przy ul. Łowickiej, ale także Zamek Książąt Mazowieckich oraz – już niebawem – zabytkowy budynek jatek miejskich z XIX wieku. W grudniu 2018 roku na rawskim zamku została otwarta nowoczesna stała wystawa multimedialna: „Dzieje Zamku Książąt Mazowieckich na tle historii miasta i regionu” (byłem głównym autorem całokształtu jej koncepcji). Znajduje się ona w baszcie zamkowej i cieszy się dużym powodzeniem zwiedzających. W kolejnych latach będę czynił

starania aby uzupełniać tę ekspozycję o dodatkowe elementy m.in. scenograficzne prezentujące wnętrza i przybory codziennego użytku z czasów średniowiecza i okresu staropolskiego, a także uzbrojenia – jeszcze bardziej uatrakcyjnając tę wystawę. Moim planem jest także dostosowanie wystaw w obiektach Muzeum Ziemi Rawskiej do odbiorcy zagranicznego – przetłumaczenie na język angielski najważniejszych informacji o ekspozycjach stałych prezentowanych w muzeum. Obecnie trwają prace nad adaptacją zabytkowych jatek przy ul. Mickiewicza, które będą jednym z obiektów muzealnych. Od początku zespół Muzeum Ziemi Rawskiej pod moim kierownictwem uczestniczył w projektowaniu tego obiektu pod kątem przyszłych potrzeb muzealnych. Jestem współautorem koncepcji merytorycznej wystawy stałej pod roboczym tytułem „Jatki miejskie dawnej Rawy”, która będzie w bardzo atrakcyjny sposób prezentować dzieje tego miejsca, charakter jego dawnych funkcji i przybliżać w multimedialnej i ciekawej wizualnie formie wystrój dawnych jatek. Obecnie trwają w obiekcie prace budowlane, po ich ukończeniu i odbiorze prac, zamierzam zorganizować – w porozumieniu z władzami miasta – wielkie otwarcie wystawy stałej w jatkach, która – co do tego jestem przekonany – będzie wizytówką miasta.

III. Działalność naukowo-badawcza i popularnonaukowa prezentacja przeszłości Rawy Mazowieckiej i ziemi rawskiej.

Ważnym aspektem działalności muzeów jest również prowadzenie działalności naukowo-badawczej, badanie historii miejsc i obszarów będących terenem działania placówki. W przypadku Muzeum Ziemi Rawskiej jest to nie tylko miasto Rawa Mazowiecka i obecny powiat rawski, ale także rozumiana szerzej historyczna ziemia rawska i dawne przedrozbiorowe województwo rawskie. Mam już doświadczenie w prowadzeniu tego typu badań, potwierdzone publikacjami i wystąpieniami na konferencjach naukowych, gdzie prezentowałem wybrane karty z przeszłości ziemi rawskiej. Planuję kontynuację badań nad historią Rawy i poszerzenie działalności wydawniczej muzeum. Ten aspekt działalności Muzeum Ziemi Rawskiej będzie z pewnością jednym z priorytetów mojej działalności.

W 2018 roku nakładem muzeum ukazały się wspomnienia rawianki Zofii Lisickiej z czasów dwudziestolecia międzywojennego. Byłem inicjatorem ich wydania i współautorem edycji. Zostały one wydane na podstawie rękopisu ze zbiorów Muzeum Ziemi Rawskiej, opatrzone wstępem i przypisami, w atrakcyjnej szacie graficznej z licznymi reprodukcjami zdjęć i ilustracji (również ze zbiorów ziemi rawskiej). Wspomnienia te stanowią w moim przekonaniu cenny wkład do historiografii regionalnej i spotkały się z dużym zainteresowaniem wśród mieszkańców zainteresowanych przeszłością swojej „małej

ojczyzny”.

Planuję opracowanie naukowe i wydanie w podobnej formie również drugiej części wspomnień Zofii Lisickiej (pozostających w rękopisie w zbiorach Muzeum Ziemi Rawskiej) obejmujących okres II wojny światowej. Moim zamiarem jest również powołanie zespołu autorskiego i opracowanie nowoczesnej monografii miasta i ziemi rawskiej. Podstawową książką na ten temat jest – już dziś nieco przestarzała i w wielu miejscach uboga w informacje praca *Powiat rawski: zarys dziejów do końca 1973 r.*, red. S. M. Zajączkowski, Łódź 1975. Opracowanie nowoczesnej monografii miasta, opartej na szerszej podstawie źródłowej, przy udziale badaczy specjalistów z pewnością przyczyniłoby się do promocji miasta i jego instytucji (w tym rzecz jasna Muzeum Ziemi Rawskiej) i stanowiło swego rodzaju książkowy pomnik historiografii regionalnej. Doskonałą okazją do tego przedsięwzięcia będzie przypadające w 2021 roku 700-lecie pierwszej wzmianki o Rawie jako mieście. Mając doświadczenie w prowadzeniu badań naukowych i kontakty z ogólnopolskim środowiskiem naukowym jestem w stanie podjąć się tego zadania i kierować przedsięwzięciem jako redaktor i współautor opracowania.

IV. Działalność kulturalna, edukacyjna i popularyzatorska, promocja działań muzeum.

Muzeum Ziemi Rawskiej powinno być miejscem w którym będzie obecna szeroko pojęta kultura. Okazją do tego będą oprócz wernisaży kolejnych wystaw, także inne wydarzenia o charakterze kulturalnym jak np. spotkania z ludźmi kultury, koncerty, wydarzenia artystyczne. Zamierzam prowadzić te działania kontynuując współpracę z takimi organizacjami i stowarzyszeniami lokalnymi jak np. Brac Herbowa Ziemi Rawskiej, Nieformalne Stowarzyszenie Artystów i Twórców Rawskich, Stowarzyszenie Topory, Towarzystwo Przyjaciół Ziemi Rawskiej, a także nawiązując nowe kontakty z osobami i instytucjami w celu promowania kultury i dziedzictwa ziemi rawskiej i nie tylko. Wraz z oddaniem zabytkowych jatek na potrzeby muzeum planuję organizację cyklicznych warsztatów dla dzieci i młodzieży m.in. z udziałem twórców ludowych, a także koncertów, odczytów, wykładów otwartych upowszechniających kulturę i dziedzictwo nie tylko lokalne ale także z innych regionów polski i stron świata. Służyć do tego będą Rawskie Centrum Integracji Kulturalnej, Muzealna Pracownia Edukacji Regionalnej oraz Pracownia Etnograficzna, które będą się mieścić w budynku dawnych jatek miejskich.

Wydarzenia kulturalne i artystyczne na mniejszą skalę i w raczej kameralnym gronie – ze względu na ograniczenia powierzchniowe – będą organizowane w willi przy ul. Łowickiej 26 i w budynku jatek. Natomiast rawski zamek i dziedziniec zamkowy będą miejscem

cyklicznych wydarzeń kulturalnych o bardziej masowym charakterze. Muzeum Ziemi Rawskiej pod moim zarządem organizowało przez ostatnie lata Noc Muzeów (w maju), która rokrocznie cieszy się coraz większym powodzeniem. W proponowanej koncepcji zamierzam jeszcze poszerzyć ofertę tego wydarzenia. W historii zamku i jego losach na przestrzeni dziejów, a także postaciach związanych z samym zamkiem i historią miasta drzemie potencjał, który można wykorzystać w jeszcze większym stopniu niż dotychczas. Moim zamiarem jest organizowanie rokrocznie dużego wydarzenia pod roboczym hasłem „Rawskie Paskalia” w nawiązaniu do nazwiska Jana Chryzostoma Paska, słynnego żołnierza i pamiętnikarza okresu baroku, który kształcił się w rawskim kolegium jezuickim. Byłyby to pokazy grup rekonstrukcyjnych specjalizujących się w okresie staropolskim m.in. pokazy łucznicze, fechtunku, władania szablą itp. z imprezami towarzyszącymi m.in. koncertami muzyki dawnej, gramy i zabawami dla dzieci itd. Zaplecze merytoryczne i kontakty z grupami rekonstrukcyjnymi z całej Polski są w stanie zapewnić członkowie Braci Herbowej Ziemi Rawskiej, z którą współpracuję. Przedstawiciele tego rawskiego stowarzyszenia są bardzo pozytywnie nastawieni do tego typu inicjatywy (byłaby to swego rodzaju reaktywacja/ewentualnie nowa odsłona Turnieju Skarbu Kwarcianego organizowanego niegdyś we współpracy MZR z BHZR). Do przemyślenia i uzgodnienia z władzami miasta – jako organizatorem placówki – jest termin i formuła wydarzenia, które może się stać wizytówką miasta na skalę ogólnopolską (wspominam o terminie gdyż w maju wypada zarówno ogólnopolska Noc Muzeów jak i lokalne święto, czyli Dni Rawy Mazowieckiej, być może bardziej odpowiedni byłby termin wakacyjny – lipiec lub sierpień, aby wydarzenia te ze sobą nie kolidowały).

Działalność edukacyjna to nie tylko warsztaty i lekcje muzealne, ale również możliwość korzystania z zasobów muzeum m.in. w celach naukowych, jak również promocji lokalnej historii, rawskiego folkloru i dziedzictwa materialnego ziemi rawskiej. Ważnym zadaniem, które planuję zrealizować będzie zinwentaryzowanie i cyfrowe opracowanie muzealiów i zbiorów biblioteki muzealnej. Cyfrowe opracowanie muzealiów pozwoli na szybsze i efektywniejsze z nich korzystanie, a także przyczyni się do promocji zgromadzonego w placówce dziedzictwa materialnego ziemi rawskiej w skali ogólnopolskiej. Ponadto muzeum posiada stosunkowo duże jak na tego typu niewielką placówkę zbiory biblioteczne. Stworzenie cyfrowego katalogu zbiorów bibliotecznych znacznie ułatwi wyszukiwanie poszczególnych pozycji interesujących czytelników w tym chociażby studentów chcących pisać prace dyplomowe m.in. z historii czy etnologii. Coraz częściej w małych miastach powstają także biblioteki cyfrowe, które – dzięki przenoszeniu lokalnych

zasobów m.in. prasy czy miejscowych wydawnictw – do pamięci cyfrowych są nieocenionym źródłem wiedzy na temat dziejów małych ojczyzn. Moim zamiarem jest pozyskanie środków i stworzenie Rawskiej Biblioteki Cyfrowej. Początkowo w oparciu o zasoby Muzeum Ziemi Rawskiej (m.in. rękopisy, prasa przedwojenna, druki ulotne, grafiki), z czasem w porozumieniu z lokalnymi wydawcami, a także bibliotekami z regionu można będzie się pokusić o cyfrowe opracowanie i wprowadzenie do niej m.in. lokalnej prasy sprzed lat (wiem z doświadczenia w pozyskiwaniu środków, że współpraca wielu podmiotów jest premiowana w różnego rodzaju konkursach i projektach z dofinansowania zewnętrznego).

Działalność muzeum powinna być szeroko widoczna w mediach i przestrzeni internetowej. Jednym z pierwszych zadań, które planuję jest utworzenie nowoczesnej strony internetowej muzeum. Obecnie istniejąca strona www.traktrawski.pl mimo iż należy do Muzeum Ziemi Rawskiej i posiada walory informacyjne nie kojarzy się bezpośrednio z muzeum w związku z tym nie do końca spełnia swoją rolę. Przy zachowaniu jej jako podstrony założę całkowicie nową, profesjonalną stronę muzeum, która będzie jego wizytówką w sieci. Będę również dążył do zwiększenia obecności w sieci Zamku Książąt Mazowieckich. Jest to wszak wizytówka miasta, a nowa wystawa stała na zamku otwarta w grudniu 2018 r. (której koncepcję opracowałem i na którą pozyskałem środki zewnętrzne) jest z pewnością warta aby pochwalić się nią szerzej i zachęcić do jej zobaczenia turystów z całej Polski. W związku z tym Zamek Książąt Mazowieckich również powinien mieć swoją stronę w Internecie. Do przemyślenia jest czy całkowicie odrębną czy też jako podstronę w ramach nowej strony Muzeum Ziemi Rawskiej.

Ważnym elementem mojej wizji i koncepcji działalności muzeum i wszystkich aspektów jego misji, będzie promocja i propagowanie wiedzy o przeszłości oraz lokalnego dziedzictwa poprzez atrakcyjne zwłaszcza dla młodego odbiorcy środki wyrazu i różnego rodzaju pamiątki i gadżety (które oprócz roli promocyjnej pozwolą także na zwiększenie dochodów muzeum). Przykładowo bardzo dobrą w moim przekonaniu formą promocji muzeum, historii miasta i regionu może być stworzenie kalendarza ściennego tzw. zdzieraka. Wszystkie 365 dni w roku zaopatrzone byłyby w informacje odnoszące się do dat z dziejów miasta i historycznej ziemi rawskiej, ważnych postaci związanych z jej historią, ciekawostek związanych z folklorem rawskim itp. Korzystając z doświadczeń Instytutu Pamięi Narodowej z którym miałem okazję nie raz współpracować planuję również opracowanie gier edukacyjnych dla dzieci, które przybliżałyby im w ciekawej formie historię ich małej ojczyzny i rozwijały ich zainteresowania.

V. Formuła i tryb bieżącego zarządzania placówką, współpraca z innymi instytucjami i podmiotami prowadzącymi podobną działalność, pozyskiwanie środków zewnętrznych.

Muzeum Ziemi Rawskiej jako samorządowa instytucja kultury oprócz zadań określonych w statucie muzeum i ustawie o muzeach działa w oparciu o wiele innych przepisów prawnych, chociażby kodeks pracy. Obecnie muzeum jest otwarte dla zwiedzających od poniedziałku do piątku w godzinach od 8 do 16. W soboty dyżury w głównej siedzibie pełni jeden z pracowników w godz. 10-14 natomiast na baszcie zamkowej w sezonie tj. od czerwca do września w soboty i niedziele w godz. 11-15 dyżury pełnią pracownicy sezonowi. Będę dążył do wprowadzenia pewnych zmian w tym zakresie, które będą miały na celu z jednej strony zwiększenie dostępności muzeum dla zwiedzających, z drugiej zaś sprawną organizację pracy osób zatrudnionych w muzeum uwzględniającą prawa pracownicze. Wydaje się oczywiste, że najlepszą okazją do zwiedzania muzeum są weekendy, kiedy mieszkańcy i turyści zazwyczaj mają dni wolne od pracy, dzięki czemu mogą skorzystać z oferty m.in. muzeów. Wiele tego typu placówek jest w związku z tym czynne dla zwiedzających również w niedziele. Będę dążył do tego aby również rawskie muzeum było czynne dla zwiedzających w niedziele, co może przełożyć się na zwiększenie liczby zwiedzających. Aby jednak czas pracy pracowników zbilansował się w pewien sposób (gdyż każdy pracownik pełniący dyżur w niedzielę miałby dzień do odbioru) korzystając z doświadczeń innych muzeów chciałbym wprowadzić wówczas tzw. dzień pracy wewnętrznej np. poniedziałek, w który muzeum nie będzie czynne dla zwiedzających.

Ważnym elementem mojej działalności będzie współpraca z osobami i instytucjami prowadzącymi działalność kulturalną, naukowo-badawczą, a także edukacyjno-oświatową i turystyczną nie tylko z terenu miasta i powiatu. Kontynuując współpracę z podmiotami wymienionymi powyżej jak np. Brac Herbowa Ziemi Rawskiej czy Towarzystwo Przyjaciół Ziemi Rawskiej będę otwarty na wszelkie inicjatywy osób bądź instytucji, których działalność wpisuje się w założenia celów statutowych Muzeum Ziemi Rawskiej. Bardzo ważna jest współpraca i kontakty z innymi muzeami. W województwie łódzkim dwa razy w roku odbywają się Konferencje Dyrektorów i Kustoszy Muzeów Regionalnych z terenu województwa. Jest to prestiżowa konferencja organizowana przez Łódzki Dom Kultury z każdorazowo wybranym muzeum regionalnym. Muzeum Ziemi Rawskiej nie miało jeszcze okazji być współgospodarzem tego typu konferencji, w związku z tym jednym z priorytetów w tym obszarze mojego działania będzie zorganizowanie tej konferencji w Rawie. Przyczyni

się to z pewnością do promocji miasta i muzeum co najmniej w skali województwa i zacieśnienia współpracy z pozostałymi muzeami regionalnymi, a także nawiązaniu nowych kontaktów.

Współpraca to również otwartość na pomysły i inicjatywy mieszkańców. Zamierzam wsłuchiwać się w głosy rawian i być otwartym na ich propozycje – oczywiście uwzględniając możliwości finansowe i organizacyjne muzeum, a także zakres działalności przewidzianej w statucie i na podstawie określonych przepisów prawa. Jednym z ciekawych pomysłów, o którym wspominało kilku mieszkańców, jest kwestia zamontowania na wieży zamkowej flagi państwowej bądź też przedrozbiorowego województwa rawskiego. Z pewnością jest to pomysł ciekawy, który zamierzam zrealizować. Oczywiście będzie to wymagało zgody i podjęcia czynności administracyjnych z Wojewódzkim Urzędem Ochrony Zabytków Łodzi, poprzedzone sporządzeniem projektu. Mam jednak doświadczenie w prowadzeniu tego typu spraw i czynności urzędowych, więc nie będzie to dla mnie stanowiło problemu.

Bieżące zarządzanie muzeum to również sprawy może mniej widowiskowe, ale konieczne do rozwiązania bądź uporządkowania. W kończącej się kadencji poczyniłem kroki w celu uporządkowania zabytków archeologicznych znajdujących się w zbiorach muzeum. Przez wiele lat sprawa ta była zaniedbana (należy pamiętać, że od blisko 30 lat dział archeologiczny muzeum jest nie obsadzony) i konieczne było zajęcie się zabytkami archeologicznymi przechowywanymi na Zamku Książąt Mazowieckich. Duża część z nich – nieuporządkowana i wymagająca opracowania – została wywieziona do Instytutu Archeologii Uniwersytetu Łódzkiego z którym zostało zawarte odpowiednie porozumienie. Tam będzie opracowywana przez studentów pod kierunkiem doświadczonych naukowców – co pośrednio – będzie także wkładem rawskiego muzeum do edukacji kolejnych pokoleń archeologów. Pozostałe na miejscu zabytki archeologiczne również wymagają uporządkowania i ponownego zinventaryzowania, co wynika m.in. z zaleceń wydanych przez Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Łodzi.

We współczesnych realiach ważnym elementem finansowania działalności muzeów – oprócz podstawowej dotacji zapewnianej przez organizatora placówki – jest pozyskiwanie środków zewnętrznych. Mam doświadczenie w pozyskiwaniu tego typu środków, które będę mógł spożytkować w kolejnych latach jeśli będę miał okazję w dalszym ciągu zarządzać Muzeum Ziemi Rawskiej. Pozyskane przeze mnie środki w 2018 r. na łączną kwotę 100 tys. złotych pochodziły z Biura Programu Niepodległa oraz Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego z programu Wspieranie działań muzealnych. Program Niepodległa został w

ubiegłym roku przedłużony i będzie obowiązywał do 2022 r. Korzystając z faktu, iż w pierwszej edycji tego programu udało mi się pozyskać z niego środki na realizację projektu „Rawa dla Niepodległej” i bez problemu go rozliczyć będę składał kolejne projekty w ramach tego programu. Ważne będą dla mnie także programy z Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Urzędu Marszałkowskiego w Łodzi (m.in. rokrocznie ogłaszane programy dotyczące remontów obiektów zabytkowych – pewne rzeczy są jeszcze do zrobienia na Zamku Książąt Mazowieckich – m.in. przestrzeń do zagospodarowania w dłuższym fragmencie zrekonstruowanego muru obwodowego), a także programu Patriotyzm Jutra.

Marcin Broniszyle

Rawa Mazowiecka 18.06.2019r.